

Hvorfor måtte Jesus dø?

Tale på Bibel og lovsang 21.3.10 av Oddvar Søvik

Innledning

Vi nærmer oss påske, kirkens største høytid. Uten påske, ingen pinse og heller ingen menighet. Hvis ikke Jesus hadde lidd døden på korset - og oppstått igjen, kunne vi bare gått hjem med en gang. Man kan da ikke holde på med minnesamvær over en avdød i det uendelige!

Men Jesus lever og han er her og han har noe han vil ha sagt oss. Og i dag skal vi stanse ved spørsmålet: **Hvorfor måtte Jesus dø?** Hvem sin *skyld* var det egentlig at Jesus ble henrettet som en simpel forbryter? Hvordan kunne det ha seg at han som aldri gjorde noen synd, han som gjorde alle ting vel, ble dømt til døden? Ytre sett må vel dette være et av historiens verste justismord! Hvem sin skyld var det?

Jeg tror det kan gis flere svar på det ut fra hvilket ståsted man har: For det første kan vi si

1. Det var overprestene og folkets rådsherrer sin skyld.

Det var de som fikk satt denne prosessen i gang. Da Jesus hadde vakt Lazarus opp fra de døde, var grensen nådd for hva de kunne tåle. Det høye Råd, Sanhedrin, med sine 70 medlemmer ble innkalt til ekstraordinært møte: *"Hva skal vi gjøre? Sa de. Denne mannen gjør mange tegn. Lar vi ham holde på slik, vil snart alle tro på ham. Så kommer romerne og tar både det hellige sted og folket vårt."* Joh 11,48

Det høres jo ganske omsorgsfullt ut, men saken var nok den at de innså at de tapte sin autoritet og maktposisjon. Jesus var mer populær enn dem. Folket holdt seg til ham.

Da er det at Kaifas, øverstepresten, sa noe som var langt sannere enn han selv forstod rekkevidden av: *«Dere skjønner ingen ting. Dere tenker ikke på at det er bedre for dere at ett menneske dør for folket enn at hele folket går til grunne.» Dette sa han ikke av seg selv, men da han var øversteprest det året, talte han profetisk om at Jesus skulle dø for folket.* Joh 11,47-51

Fra da av la de opp planer om å drepe Jesus. Og nå skjer ting i raskt tempo. Judas går til prestene og tilbyr seg å utlevere Jesus mot betaling. Han får 30 sølvpenger, dvs. 120 denarer, ca en tredjepart av det den salven kostet som Maria utøste over Jesus den dagen han red inn i Jerusalem.

Etter påskemåltidet sniker Judas seg ut i natten, han forteller prestene hvor Jesus har tenkt seg senere på kvelden, og forråder sin beste venn med et kyss.

Mark 14,44 Forræderen hadde avtalt et tegn med dem: "Den jeg kysser, han er det. Grip ham og før ham bort med sikker vakt."

Så blir Jesus tatt til fange og vi blir vitner til en ynkelig rettsprosess der dommen var avgjort på forhånd. Falske vitner står fram, men de motsir hverandre. Ingen klarer å anklage ham for noe som kunne gi dem rett til å dømme ham til døden. Jesus svarer dem da heller ikke et ord.

Til slutt er det at øverstepresten stiller Jesus et direkte spørsmål: «*Ved den levende Gud byr jeg deg å si oss: Er du Messias, Guds Sønn?*» Jesus svarte: «*Du har sagt det. Men jeg sier dere: Fra nå av skal dere få se Menneskesønnen sitte ved Kraftens høyre hånd og komme på himmelens skyer.*» *Matt 26,63-64*

En uhyrlighet i anklagernes ører. Ikke nok med at Jesus påberopte seg å være Messias, det kunne han ikke dømmes til døden for. Men her gjør han seg lik med Gud og sier han skal sitte på tronen sammen med ham! Dette var grov gudsbespottelse i deres ører. Ut fra loven deres var han skyldig til døden: I 3 Mos 24,16 står det: *Og den som spotter Herrens navn, skal dø; hele menigheten skal steine ham. Enten han er innflytter eller født i landet, skal han steines når han spotter Herrens navn.*

Men sannheten var jo den at Jesus var den han ga seg ut for å være: Ett med Faderen, sann Gud. Det fikk de erfare et par dager senere.

Så det første svar på hvorfor Jesus måtte dø er at jødene dømte han til døden for gudsbespottelse. Det neste svaret er

2. Det var romernes skyld.

Fordi romerne okkuperte landet, var jødene fratatt retten til å henrette noen. Det var romerne som hadde den utøvende rettsmyndigheten. Derfor blir Jesus, etter forhøret hos Kaifas, ført til landshøvdingen Pilatus og anklaget for opprør. De påstod at han gjorde seg selv til konge.

Pilatus forhører Jesus og finner fort ut at Jesus ikke har gjort seg skyldig i noe som etter romersk rett burde tilsi dødsstraff. Men folket presser på. Og nå blir vi vitne til nok en ynkelig rettsprosess som står i skarp kontrast til det solide romerske rettsapparatet.

For Pilatus er feig. Han våger ikke sette Jesus fri, men prøver med et listig forslag. *Nå var det vanlig på høytiden at landshøvdingen gav en fange fri, den folket selv ønsket. 16 På den tiden satt det fengslet en beryktet mann som hette Barabbas.*

Matt 27,18 For han visste at det var av misunnelse de hadde utlevert Jesus.

Matt 27,20-21 Men overprestene og de eldste fikk overtalt folkemengden til å kreve Barabbas frigitt og få Jesus henrettet. 21 Da landshøvdingen så spurte dem: «Hvem av de to ønsker dere frigitt?» svarte de: «Barabbas.» Matt 27,15-16

Matt 27,26 Da gav han Barabbas fri, men han lot Jesus piske og overgav ham til korsfestelse.

- Først ble Jesus *pisket*. I flg. jødisk lov, var det ikke tillatt å gi mer enn 40 slag, 5 Mos 25,3, derfor stoppet de gjerne på 39. Men romerne brydde seg ikke om dette. De pisket så lenge de lystet, som regel til hud og kjøtt var revet opp og ryggen var et eneste stort sår. Likkledet i Torino, som sannsynligvis er Jesu likklede, viser merke etter ca 120 slag med en såkalt *flagrum*. En pisk med to lærremmer med små blymanualer i endene.
- Deretter fulgte forhånelsen. Over den blodige ryggen slenger de en purpurkappe og fletter en krone av tornebusker og presser ned på hans hode. Tornekrauet i Israel har torner som er 3-5 cm lange. Så gir de ham et rør i hånden som et slags septer mens de spotter og spytter på ham. En soldat river røret ut av hånden hans og slår ham i hodet, noe som driver tornene enda lenger inn. Men Jesus tidde, og oppfylte på den måten profetien fra Jesaja, sagt 700 år tidligere: *Jes 53,7 Han ble mishandlet, men bar det ydmykt; han åpnet ikke sin munn, lik lammet som føres bort for å slaktes, lik sauene som tier når den klippes. Han åpnet ikke sin munn.*

Pilatus forsøkte enda en gang å få friggitt Jesus, ved å vise frem den stakkars forslåtte mannen: "*Se det mennesket*", sa han. Men folket viste ingen medynk. De ropte enda høyere: *Korsfest, korsfest. Joh 19,12 "Gir du denne mannen fri, er du ikke keiserens venn. Den som gjør seg selv til konge, setter seg opp mot keiseren."*

- Så bar det mot retterstedet for å korsfestes. Den dødsdømte måtte selv bære tverrbjelken som kunne veie bortimot 50 kilo. Jesus prøver å bære den et stykke, men makter det ikke og synker sammen. Så blir Simon fra Kyrene tvunget til å bære den i stedet for ham.

Framme ved korset ble den dødsdømte lagt på ryggen over tverrbjelken med utstrakte armer. Store jernnagler ble så drevet gjennom håndleddene inn i bjelken. Deretter ble den dødsdømte heist opp i et hakk på langbjelken som allerede var festet i bakken. Den ene foten ble så presset bakover over den andre og en ny nagle drevet tvers gjennom begge føttene inn i korset. Dette ble ikke gjort for å lette presset på håndleddene, men for å pine dem lengst mulig. Hang de bare etter armene, ville de fort ha blitt kvalt. For å puste måtte de løfte seg opp med beina, men så ble smerten for stor, så de ség ned igjen. Slik holdt de på, opp og ned, i mange timer til livet ebbet ut, eller til de knekte lårbeina på dem slik at de ble kvalt.

Jo, det var romernes skyld at Jesus måtte dø på denne grufulle måten.

Allikevel, til nå har vi bare betraktet det hele fra yttersiden. Jødene og romerne blir når alt kommer til alt ikke *årsaken* til korsfestelsen, bare *utøverne*. Årsaken til Jesu korsfestelse finner vi på et dypere plan. Hvem sin skyld var det egentlig?

3. **Det var vår skyld – din og min sin.**

Vi kan rase over jødernes urettferdighet og rystes over romernes råskap, men var det ikke for vår skyld, ville Jesus aldri ha blitt korsfestet. Og vår skyld, det vi si din og min syndeskyld, ja hele verdens skyld.

Vi er så å si født med en indre åndelig forurensningskilde som flekker til selv det beste vi gjør. Vi synder i tanker, ord og gjerninger. Tenk på alle selvgode, stolte, kritiske, misunnelige, ukjærlige, urene tanker som daglig strømmer gjennom vårt sinn. - Jeg snakket en gang med en dame som mente at hun ikke syndet. Hun levde absolutt rent, påstod hun. Da stilte jeg et enkelt spørsmål: "Hvis det var mulig å koble noen elektroder til hjernen din og ta opp dine tanker på video i løpet av en uke, ville det da vært for deg greit om jeg så viste den filmen kirken på søndag?" – "Nei, hjelp, er du gal?" svarte hun.

Eller tenk på alle negative ordene, baktale, halvsannheter, hvite løgner, uærlighet som vi så lett begår. En halvsannhet som gjøres til en helsannhet, blir oftest en usannhet.

Tenk på hva du låner dine øyne og dine ører til, tenk på fusk og snusk, tenk på alle de gangene du kunne ha gjort godt, men ikke gjorde det. Jakob sier: *Jak 4,17 Den som vet hva godt han burde gjøre, men ikke gjør det, han synder.*

Listen kan gjøres uendelig lang. Har du forresten noen gang tenkt over hvor mange ganger du synder pr.dag? Det er jo egentlig et umulig regnestykke. Jeremias sier: *Klag 2,13 For din skade er stor som havet, hvem kan lege deg?* Så det å telle synder er som å telle dråper i havet.

Men om du bare syndet tre ganger pr dag, - det er nummeret før helgen, - så ville det bli 21 ganger pr uke, x 52 uker i året er godt og vel 1000 pr år. Så kan du multiplisere med din levealder, så har du et minimumstall. Nå er det ca 6,5 milliarder mennesker i verden. Begynner vi å ane noe av hvor stor verdens syndeskyld er?

Denne vår skyld ble lagt på Jesus! Også det var det profetert om hundrevis av år før det skjedde: *Jes 53,5-6 Men han ble såret for våre overtredelser og knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, ved hans sår har vi fått legedom. 6 Vi fór alle vill som sauer, vi vendte oss hver sin vei. Men skylden som vi alle hadde, lot Herren ramme ham.*

Ja, ikke bare lagt på Jesus. Paulus sier i 2 Kor 5,21: *Han ble gjort til synd for oss.*

Det samme sier Peter: *1 Pet 2,24 Han bar våre synder på sitt legeme opp på korstreet, så vi skulle dø bort fra synden og leve for rettferdigheten. Ved hans sår har dere fått legedom. Ordrett står det: Han bar våre synder i sitt legeme.*

Når var det Jesus ble gjort til synd? Når ble hele verdens skyld lagt på ham?

Jeg tror det var i Getsemanehagen det skjedde. Hvorfor kjemper Jesus slik han gjør der i hagen? Legen Lukas forteller at svetten falt som blodsdråper til jorden. Dette fenomenet, som i medisinen kalles for *hematidrosis*, kan inntreffe når et menneske er i slik en angst at hjertet banker så fort og hardt at blodkarene i huden brister og blander seg med svetten. Da ser det ut som om man svetter blod.

I Hebr 5,7 står det at Jesus *bad og bønnfalt han med høye rop og tårer ham som kunne berge ham fra døden. Matt 26,39 "Min Far! Er det mulig, så la dette beger gå meg forbi. Men ikke som jeg vil, bare som du vil."*

Hva slags beger er det Jesus taler om? Lidelsens beger? Straffens beger? Nei, jeg tror det var det beger der all verdens synd og skyld, råttenskap og djevleskap som menneskeheten til alle tider hadde begått og ville begå. Dette må Jesus ta inn i seg, bli ett med, han den rene, hellige og rettferdige.

Far, er det mulig, så la dette beger gå meg forbi. Tre ganger ba han denne bønningen, men det var ikke mulig. Peter sier det slik: *1 Pet 1,18-20 Dere vet at det ikke var med forjengelige ting, med sølv eller gull, dere ble kjøpt fri fra det tomme liv dere arvet fra fedrene; 19 det var med Kristi dyrebare blod, blodet av et lam uten feil og lyte. 20 **Han var bestemt til dette før verden ble skapt, og for deres skyld er han blitt åpenbart nå ved tidenes ende.***

Skylden måtte sones, straffen måtte betales. *Syndens lønn er døden* står det i Rom 6,23, den evige død, fortapelse. Straffen for verdens synd var intet mindre enn helvetets mørke. For Jesus var det verste å bli forlatt av Gud. Fra den sjette til den niende timen, altså fra kl 12.00 til 15.00, ble det mørkt over hele landet.

Snusfornuftige rasjonalister har villet forklare dette fenomenet med at det antageligvis var en solformørkelse som inntraff da. Men solformørkelser kommer aldri ved fullmåne - som det var også den gangen. Den kommer ved nymåne.

Nei, det som skjer er at Jesus opplever, "mørket utenfor, der de gråter og skjærer tenner". Slik beskrev Jesus helvetet. Nå får han selv erfare hva det vil si å være uten Gud. Derfor skriker han ut: *"Elí, Elí, lemá sabaktáni?" Det betyr: "Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg?"*

Så dypt måtte Jesus gå i vårt sted. Men fordi Jesus ble forlatt av Gud i *tiden*, kan vi slippe å bli det i *evigheten*.

Det var for din og min skyld Jesus led.

Men hvorfor måtte min frelse koste så mye smerte? Kunne ikke Gud bare tilgitt vår synd og dermed ferdig med den? Nei, da ville han ikke vært Gud.

Så det fjerde og siste og dypeste svaret på hvorfor Jesus måtte dø, var at det var for Guds skyld.

4. *Det var for Guds skyld.*

Gud er evig og uforanderlig den samme. Han er hellig, rettferdig og kjærlig.

- At Gud er *hellig* betyr at han tåler ikke synd. Hellighet og synd er som ild og vann. De to elementene går ikke sammen. Men her er det ikke vannet som slukker ilden, her er det ilden som fortærer vannet. Synden må fjernes for at vi skal kunne ha fellesskap med Gud.
- Gud er også *rettferdig*. Synden må straffes. I sin hellige lov hadde han sagt: Esek 18,4 *Den som synder, han skal dø*. Den loven kunne han ikke bare sette til side. Som Gud kunne han heller ikke bare se gjennom fingrene med all den urett som menneskeheten hadde begått. Tenk at du fikk leve til du var 80 år. Da har du minst 80 000 brudd på Guds lov på samvittigheten! Skulle da Gud kunne si: "Men dette er da ingenting å snakke om. Velkommen inn i min himmel". Nei, det kunne han ikke. Skylden må betales. Men vi har jo ingen mulighet for å gjøre opp for oss. Derfor blir skylden lagt på Jesus. Han betaler straff for alt dette - i vårt sted. Så forferdelig var skylden, straffen blir deretter. Rettferdigheten krever et samsvar mellom skyld og straff.
- Men det er dypest sett Guds *kjærlighet* som driver Jesus til korset. Fordi Gud elsker oss, kunne han ikke se på at vi skulle gå fortapt. Derfor setter han i gang sin redningsaksjon som var planlagt fra evighet av.

Den svenske ateisten, professor Ingmar Hedenius, skrev for en del år siden en bok som het "Tro och vetande". Her bruker han en lignelse for å illustrere hvor meningsløs den kristne forsoningslære er, slik han ser det:

Verden sammenlignes med en fangeleir. Gud er fangevokteren. Jesus er fangevokterens sønn. En dag gjør fangene opprør. Dette må straffes. Fangevokteren lar da de fangene som har forbrutt seg, spikre fangevokterens sønn til et kors, for å sone den forbrytelsen som fangene har gjort. - Hvor er logikken i en slik handlemåte? spør han.

Det er mye som kan sies om denne *karikaturen* av evangeliet. Men den mister hovedpunktet i frelsesdramaet. Gud står ikke *utenfor* Sønnen og ser på hans lidelse. Nei, Gud stiller seg selv i menneskets sted og går inn i vår situasjon. Det er det som ligger i ordene i 2 Kor 5,19: *Det var Gud som i Kristus forsonte verden med seg selv*-. Ordrett står det: *Gud var i Kristus, forsonende verden med seg selv*.

Her er det brukt *imperfektum* av verbet *var*. På gresk betyr det en utstrakt tidsperiode i fortid. M.a.o: Gud var i Kristus fra krybbe til kors. Hele guddomsfylden var i Jesus Kristus under hele hans jordeliv. Han levde det

fullkomne liv vi skulle ha levd, han sonet den straffen vi var skyldige til. Jesus er både Gud og menneske - også på korset. Derfor kan Paulus si at Gud vant sin menighet *ved sitt eget blod, Apg 20,28*.

Det skjer altså et oppgjør mellom Gud og oss, i Jesus. Han legger all vår skyld på Jesus og bærer straffen selv. Gud dømmer og Gud betaler. Det er forsoningens mysterium.

JOH 15,13 Ingen har større kjærlighet enn den som gir sitt liv for sine venner.

Avslutning

La oss til slutt vende tilbake til Jerusalem og bruke fantasien litt: I en celle sitter en fange som i følge tradisjonen het Joshua Barrabas. Joshua er samme navn som Jesus. Bar Abbas betyr "fars sønn". Han er dødsdømt for opprør, mord og røveri. Plutselig hører han skritt i korridoren. To fangevoktere kommer. De stanser utenfor hans celle, det rasles med nøkler, låsen vrir rundt og døren går opp. "Dette er slutten", tenker Barrabas.

Men den ene fangevokteren sier: "Du er fri". – "Fri? Jeg, hvorfor?" Barrabas er et eneste stort spørsmålsteget. I samme øyeblikk sleper Jesus seg forbi med korsbjelken på ryggen. Den andre fangevokteren peker ut og sier: "Han blir korsfestet i stedet for deg".

Tror du Barrabas ble værende i cellen? Nei, jeg er sikker på at han *løp* ut i friheten. Tradisjonen vet også å fortelle at han siden ble en Jesu disippel.

Du og jeg er å sammenligne med Barrabas. Vi er ikke fromme fanger som skal befris, men lovbrøtere som bare kan bli fri ved at en annen betaler straffen. Det har Jesus gjort. Derfor lyder det til alle Barrabasser her i bedehuset i kveld: "DU ER FRI! Kom ut av ditt fengsel. Lev for ham som døde og oppstod for deg."

Spørsmål til ettertanke/gruppesamtale:

1. Forsoningens budskap er vel kjent for de fleste. Var det noe som ble nytt for deg etter denne talen?
2. Hva slags bibelske forbilder er det betegnelsen "Guds lam" spiller hen på? Sjekk 2 Mos 12 og 1 Kor 5,7; Se også Jes 53,4-7 og Heb 9,11-14.
3. Hva er "Synden" Joh 16,9 og hva er konkrete synder? 1 Joh 3,4; Jak 2,10 og 4,17. Hva tror dere er forskjellen på "overtredelser" og "misgjerninger"?
4. Hva er ditt største problem når det gjelder synd? Tenk etter. Del om du kan. Er det noe som må bekjennes, bekjempes og bes for?
5. Hvordan kan vi mennesker bli fri vår syndeskyld? Hva ville du sagt om en ikke kristen venn spurte om det? Ta utg.p i Joh 3,16 og 1 Joh 1,9. Se også Joh 1,12 og 6,37.